

เศรษฐศาสตร์การศึกษา: มิติความเหลื่อมล้ำที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้โครงสร้างการศึกษาไทย*
ECONOMICS OF EDUCATION: THE DIMENSION OF DIFFERENCE HIDDEN
UNDER THE STRUCTURE OF THAI EDUCATION

ณฐยา ราชสมบัติ, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, พระมหาอุดร อุตโตร และ ปริญญานิกรกุล
Nathaya Rajchasombut, Phrakhrusrisuthamniwit, Phramaha Oudorn Uttaro and
Parinya Nikorunkul

วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Nakhon Sawan Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: nathaya.raj@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ต้องการเผยให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาที่เกิดจากโครงสร้าง โดยใช้เศรษฐศาสตร์การศึกษาในการฉายภาพให้เห็นตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยผู้เขียนได้เปรียบเทียบกับโรงเรียนนานาชาติที่จัดการเรียนการสอน ค่าใช้จ่ายแตกต่างจากโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้น ฉะนั้นตัวบ่งชี้ที่เห็นได้ชัดกับค่านิยมการส่งลูกเข้าเรียนในระดับประถมหรือระดับมหาวิทยาลัยสิ่งหนึ่งที่เด่นชัดได้ที่สุดคือการตีวงเพราะการตีวงส่งผลมาด้วยกับค่าใช้จ่ายที่บิดามารดาที่จะต้องแบกรับ คณะผู้เขียนได้เปรียบเทียบข้อมูลอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและอันดับมหาวิทยาลัยในโลก มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเหล่านี้บวกมาด้วยกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองจะต้องแบกรับ และความเป็นชายขอบทางการศึกษาเพราะความเป็นชายขอบไม่ได้เกิดขึ้นโดด ๆ เกิดจากการกระทำขึ้นแล้วทั้งสิ้นและนำปรากฏการณ์ที่อยู่ในโลกออนไลน์มาเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น คณะผู้เขียนยังได้ฉายภาพให้เห็นถึงการเมืองและความเป็นการเมืองที่สัมพันธ์กับการจัดการนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อีกมากมาย ผนวกกับการรวมศูนย์อำนาจ ระบบอำนาจนิยม ความเป็นผู้ใหญ่ผู้น้อยในสังคมการศึกษา งานชิ้นนี้ต้องการเผยให้เห็นถึงความรุนแรงในเชิงโครงสร้างของระบบการศึกษาไทย

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์การศึกษา; ความเหลื่อมล้ำ; โครงสร้างการศึกษาไทย

* Received January 10, 2023; Revised February 20, 2023; Accepted September 11, 2023

ABSTRACT

This academic article aims to reveal the problem of inequality in educational management caused by structure. Using the economics of education to project the indicators of inequality in education. such as Phrapariyatthamma School Ratchaprachanukroh School Suksa Welfare School The author has compared it to international schools that offer teaching and learning. The cost differs from the schools mentioned above. Therefore, the indicator is clearly seen with the values of sending children to elementary school or university. One thing that is most obvious is the tutoring because tutoring has the result of the cost that the parents who must bear The authors compared the data of university rankings in Thailand and university rankings in the world. These reputable universities add up to the cost that parents have to bear. and marginalization in education because marginalization does not occur in isolation. It is caused by all actions and by comparing the phenomenon in the online world with the management of the government that affects the economy and society. These factors all cause inequality. The authors also shed light on the politics and politics associated with the management of educational policies related to laws, rules, regulations, and many other regulations, combined with the centralization of power. authoritarian system The young adulthood in the educational society This work aims to expose the structural violence of the Thai education system.

Keywords; Economics of Education; Difference; Thai Educational Structure

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยแสดงถึงความไม่เท่าเทียมในสิทธิมนุษยชน เช่น สวัสดิการรัฐยังไม่ถึงเสียรภาพและความไม่เท่าเทียมในการศึกษา ระดับและคุณภาพการเรียนรู้แตกต่างกัน เนื่องจากโครงสร้างรัฐแบ่งทรัพยากรมากกว่าให้กับคนรวยมากกว่าคนจน และปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่จำกัดที่รายได้เท่านั้น แต่รวมถึงการเข้าถึงบริการสาธารณะและคุณภาพชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกันในหลายด้าน เช่น การพัฒนาที่ไม่สมดุลและกระจุกตัวบางพื้นที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากขึ้นซึ่งการมีทุนเศรษฐกิจที่ไม่เกิดเดือดร้อนเป็นอย่างสำคัญในการสร้างอภิสิทธิ์และโอกาสเท่าเทียมในสังคม โดยเฉพาะในการศึกษา เด็กจากครอบครัวรายได้สูงมีการเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสูงเป็นสะดวก ในขณะที่เด็กจากครอบครัวรายได้ต่ำเผชิญกับข้อจำกัดและปัญหาในการเข้าถึงการศึกษา มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัญหาความบีบคั้นทางการเงิน กรณี "ชุดนักเรียน" เพิ่มความยากลำบากในการศึกษาและเพิ่มปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย จากกรณีศึกษาการพัฒนาความเท่าเทียมทางการศึกษาในประเทศจีนมีลักษณะพิเศษที่มีผลกระทบต่อทุกภาคส่วน โดยเป็นประเทศที่มีประชากรมาก ปัญหาหลักคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างเขตชนบทและเมือง เขตภูมิภาค ชุมชน และชนชั้นต่าง ๆ

เมื่อมองมายังประเทศไทยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กล่าวว่า จากข้อมูลล่าสุดปีการศึกษา 1/2564 มีเด็กยากจนและยากจนพิเศษรวมประมาณ 1.9 ล้านคน ถือเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับเด็กทั้งหมด ในช่วงวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับที่มีประมาณ 9 ล้านคน “จากความสับสนวุ่นวายที่เด็กยากจนพิเศษจะหลุดจากระบบการศึกษาโดยล่าสุด ณ เดือนสิงหาคม พบว่านักเรียนยากจนพิเศษช่วงชั้น

รอยต่อ 294,454 คนนั้น 82.82% หรือ 242,081 คนเข้าสู่ระบบการศึกษาแล้ว แต่ยังมีเด็ก 43,060 คน หรือ 14.6% ยังไม่พบข้อมูลว่าได้กลับเข้ามาเรียนต่อ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ม.3 จำนวน 33,710 คน และ ป.6 จำนวน 8,699 คน” อีกทั้งเมื่อลงไปดูรายละเอียดในกลุ่มเด็กยากจนพิเศษ หรือเด็กที่ครอบครัวยากจนได้เฉลี่ย 1,200 บาท/คน/เดือน พบว่ามียอดเพิ่มสูงขึ้นเป็นนิวไฮถึง 1,302,968 คน หรือเพิ่มขึ้น 128,524 จากภาคเรียนที่ 2/2563

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเกิดจากโครงสร้างของรัฐที่มีการแบ่งชนชั้น จึงนำมาสู่การกระจายรายได้ การจัดโครงสร้างของรัฐบาลก็เป็นสาเหตุให้ทุนเศรษฐกิจของผู้ครอบครองและการเข้าถึงสิทธิโอกาสต่าง ๆ ทางการศึกษา จึงทำให้เป็นข้อจำกัดมากมายในการเข้าถึงการศึกษาในระบบ ทำให้เด็กไทยไม่ได้รับการศึกษา เมื่อมองจากจุดเล็ก ๆ ที่เป็นภาพสะท้อนปัญหาหรือมุมมองมิติของเศรษฐกิจในครัวเรือน “ชุดนักเรียน” ก็สามารถฉายภาพได้เป็นอย่างดี ความเหลื่อมล้ำไม่ได้เกิดกับประเทศไทยอย่างเดียวประเทศจีนก็เกิดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นเดียวกัน จากสถิติปี พ.ศ. 2564 นั้นมีเด็กยากจนและยากจนพิเศษรวมประมาณ 1.9 ล้านคน รายละเอียดภายในที่ผู้อ่านจะได้พบเจอประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำ ความเป็นชายขอบทางการศึกษา เศรษฐศาสตร์การศึกษา บทวิเคราะห์ บทสรุปและเมื่อมองมายังสังคมพระพุทธศาสนา

ตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีทั้งหมด 408 แห่ง มีนักเรียนสามเณรรวม 34,634 รูป และเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ควบคู่ไปกับการสอนตามหลักสูตรนักธรรมและบาลี ตามนโยบายของมหาเถรสมาคม (มส.) “สามเณรที่เรียน 98% เป็นเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษา สาเหตุหลักในการเลือกมาบวชเรียนของสามเณรมี 2 สาเหตุ คือ หนึ่ง ผู้ปกครองไม่มีปัจจัยที่จะส่งลูกหลานให้เรียนหนังสือได้ และสอง สามเณรตั้งใจมาบวชเรียนเอง เนื่องจากเห็นรุ่นพี่ที่มาบวชประสบความสำเร็จในด้านการเรียน” โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นโรงเรียนเอกชนที่วัดเป็นผู้ถือใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนที่วัดเป็นผู้รับใบอนุญาต โดยมีคณะสงฆ์ พระภิกษุเป็นผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บริการประชาชน “ด้านการศึกษาสงเคราะห์” ในปัจจุบันโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2552 มีโรงเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ จำนวนกว่า 92 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวมกันทั่วประเทศ 93,086 คน และคณะครู 4,126 คน นอกจากนี้นี้ยังมีโรงเรียนประเภทอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการสร้างโรงเรียนที่ประสบสาธารณภัย และสร้างโรงเรียนใหม่สำหรับบุตรหลานผู้ประสบภัยในจังหวัดต่าง ๆ โครงการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 44 แห่งทั่วประเทศ สถานที่ตั้งจังหวัด หลายพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเภทโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ทั้งหมด 52 โรงเรียน ใน 43 จังหวัด ราชประชานุเคราะห์ 38 โรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ 10 โรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์ 10 โรงเรียน อื่น ๆ จำนวน 4 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรับจริงจำแนกตามประเภทเด็กด้อยโอกาส มิถุนายน พ.ศ. 2565 ของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ประเภทเด็กด้อยโอกาส เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสารเสพติด เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่ถูกทำร้ายอย่างทารุณ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กเร่ร่อน เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศหรือโสเภณีเด็ก เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พิจารณาร่วม รวมทั้งสิ้น 32,841 คน

เป็นเช่นนี้แล้วคณะผู้เขียนจึงอยากฉายมุมมองอีกมิติที่เป็นปรากฏการณ์อีกมุมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสังคมเข้าด้วยกัน

การเลือกโรงเรียนอาจเป็นประสบการณ์ที่กดดันมากตัวพ่อแม่เด็กต่างก็กังวลเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการหาสถานที่ที่เด็ก ๆ จะมีสุขภาพดีมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่สดใส หัวใจสำคัญคือการมอบโอกาสทางการศึกษาที่ดีที่สุดให้กับเด็ก ๆ เพราะเด็ก ๆ ในวันนี้คืออนาคตของวันพรุ่งนี้โดยผู้ปกครองหลายคนตัดสินใจทุ่มเงินไปกับโรงเรียนคุณภาพเยี่ยมเพื่อมอบการศึกษาที่ดีให้กับลูก และ โรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งมีหลักสูตรเฉพาะด้านที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและเด็กทั้งหมด 10 โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยที่ดีที่สุด ดังนี้ 1. Harrow International School 2. Bangkok Patana School 3. International School Bangkok (ISB) 4. Ruamrudee International School 5. Shrewsbury International School 6. The American School of Bangkok (ASB) 7. NIST International School 8. KIS International School Bangkok 9. International Community School (ICS) 10. Bromsgrove International School ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้เขียนขอเกริ่นตัวอย่างค่าใช้จ่ายเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้เห็นภาพที่ผู้ปกครองต้องจ่าย เช่น Harrow International School ที่ตั้งเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร หลักสูตรการสอน หลักสูตรการศึกษานานาชาติระบบอังกฤษ ระบบการสอบ IGCSE ค่าเทอม 439,000 - 949,800 บาทต่อปี จำนวนนักเรียน ประมาณ 1,600 คน ระดับการศึกษา Pre-Nursery to High School และ Bangkok Patana School ที่ตั้งเขตบางนา กรุงเทพมหานคร หลักสูตรการสอน หลักสูตรการศึกษานานาชาติระบบอังกฤษ ระบบการสอบ IGCSE ค่าเทอม 409,200 - 796,600 บาทต่อปี จำนวนนักเรียน 2,250 คน ระดับการศึกษา Pre-Kindergarten to High School เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2564 เป็นปีที่อัตราการเกิดของประชากรไทยน้อยกว่าอัตราการตาย โดยจำนวนคนตายคือ 5.6 แสนคน เทียบกับจำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ 5.44 แสนคน ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ประเมินว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของเด็ก 1 คน ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐบาล อยู่ที่ราว 1.6 ล้านบาท และหากเป็นโรงเรียนเอกชน อยู่ที่ราว 4 ล้านบาท และโรงเรียนนานาชาติจะสูงถึง 20.1 ล้านบาท 20 ล้านบาทสำหรับโรงเรียนนานาชาติ

"ปู" คุณแม่วัย 43 ปี ที่ทำงานด้านการเงิน และสามีมีธุรกิจส่วนตัว กันเงินไว้ 20 ล้านบาท ให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนนานาชาติตั้งแต่อนุบาล ไปจนถึงจบปริญญาตรี ปัจจุบัน ค่าเทอมของโรงเรียนนี้ อยู่ที่ 7-8 แสนบาทต่อปี และขึ้น 10 % ทุกปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวราว ๆ 20-30% ปูอยากให้ลูกได้ไปเรียนในโรงเรียนในต่างประเทศจริง "ไปอยู่ในสังคมจริง ๆ" ไปอยู่ในโรงเรียนที่มีเด็กหลากหลายฐานะในต่างประเทศ เพราะว่า "สังคมโรงเรียนนานาชาติในเมืองไทยอาจจะดีเกินไป แวดล้อมด้วยเด็กที่มีฐานะ" แต่หากไม่ได้โอกาสนั้น ก็คิดจะให้ลูกเรียนมหาวิทยาลัยในไทยที่มีหลักสูตรนานาชาติ "ที่สำคัญตอนนี้จะสอนเขาเสมอว่าเขามีโอกาสดีกว่าคนอื่น และต้องรู้จักเคารพความหลากหลาย"

กรุงเทพโพลระบุเปิดเทอมนี้ พ่อแม่ยุคใหม่ร้อยละ 66.8 ระบุว่า การส่งลูกไปเรียนพิเศษเพิ่มมีความจำเป็นมากสำหรับระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ด้านค่าเรียนพิเศษเพื่อเสริมทักษะความสามารถให้แก่ลูก ๆ ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันร้อยละ 49.9 ระบุว่า ราคาพอได้แล้ว รองลงมาร้อยละ 29.0 ระบุว่าราคาสูงแต่พอรับได้ และร้อยละ 5.3 ระบุว่า ราคาสูงมากจนไม่สามารถรับได้ สำหรับการเตรียมค่าใช้จ่ายสำหรับแผนการศึกษาของลูก ๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.6 ระบุว่ามีการจัดสรรเงินไว้สำหรับการศึกษาของลูกโดยเฉพาะ รองลงมาร้อยละ 31.7 ระบุว่านำเงินเก็บออมออกมาใช้โดยกรุงเทพโพลได้เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นเรื่อง "สอบเข้า ม.1 เด็กไทย ค่านิยม กับ ความทุกข์ใจของผู้ปกครอง" โดยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองที่พาบุตรหลานไปสอบเข้าศึกษาต่อชั้น ม.1 ในโรงเรียนต่าง ๆ ของรัฐบาล ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งสิ้น 1,085 คน

พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 65.3 ตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลานในการสอบเข้าศึกษาต่อชั้น ม.1 คือ ชื่อเสียงของโรงเรียน รองลงมาร้อยละ 63.7 ระบุว่าความสะดวกในการเดินทาง

เปิดท็อป 10 อันดับมหาวิทยาลัยไทย 2022 มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก ในทวีปเอเชีย ประจำปี 2022 ไทยติดอันดับโลก 122 สาขาวิชา จุฬาฯ ติด 4 สาขา อันดับมหาวิทยาลัยไทยปี 2022 จาก Quacquarelli Symonds (QS) หรือ QS World University Rankings องค์การให้ข้อมูลในด้านการศึกษาและการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ซึ่งปีนี้ 10 อันดับแรกของโลก Amarin Online ได้รวบรวม 10 อันดับมหาวิทยาลัยไทย 2022 (เรียงตามอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลก) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันดับที่ 205 มหาวิทยาลัยมหิดล อันดับที่ 255 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันดับที่ 601-650 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันดับที่ 601-650 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อันดับที่ 801-1,000 มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันดับที่ 801-1,000 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) อันดับที่ 801-1,000 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันดับที่ 801-1,000 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อันดับที่ 1,001-1,200 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อันดับที่ 1,201+

โดย 10 อันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลกปี 2022 สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ MIT สหรัฐอเมริกา 100 คะแนน มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด สหราชอาณาจักร 99.5 คะแนน มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐฯ 98.7 คะแนน มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ สหราชอาณาจักร 98.7 คะแนน มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐฯ 98 คะแนน สถาบันเทคโนโลยีแคลิฟอร์เนีย (Cal Tech) สหรัฐฯ 97.4 คะแนน ราชวิทยาลัยลอนดอน สหราชอาณาจักร 97.3 คะแนน สถาบันเทคโนโลยีสวิส ซูริก (ETH Zürich) สวิตเซอร์แลนด์ 95.4 คะแนน มหาวิทยาลัยคอลเลจลอนดอน (UCL) สหราชอาณาจักร 95.4 คะแนน มหาวิทยาลัยชิคาโก สหรัฐอเมริกา 94.5 คะแนน โดยอมรินทร์ เทเลวิชั่น เปิด 10 อันดับมหาวิทยาลัยไทย 2022 และมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก เข้าถึงได้จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/131236>

ประเด็นที่มีความไม่เท่าเทียมกันมากที่สุดในสังคม คือ รายได้และทรัพย์สิน รองลงมาคือ ถูกเลือกปฏิบัติเพราะระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ รายได้และทรัพย์สิน การเสริมสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทไทย คือ ควรมีการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง ยกระดับคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และรัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม เช่นเดียวกันกับปัญหาความยากจนของคนในชุมชนมีความเชื่อมโยงกับคุณภาพทางการศึกษา เนื่องจากการศึกษาช่วยสร้างอาชีพ รายได้ และการออม รวมถึงความสามารถในการให้การศึกษาแก่บุตรหลาน

จากข้อมูลที่คุณผู้เขียนนำเสนอชี้ให้เห็นว่าสามเณรคือเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษา และสาเหตุหลักในการเลือกมาบวชเรียนของสามเณร เช่นเดียวกันกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนประเภทนี้ก็เป็นเด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน จากนั้นผู้เขียนจึงฉายภาพมาที่การมอบโอกาสทางการศึกษา (อีกแบบ) ที่ดีที่สุดให้กับเด็ก นั่นคือโรงเรียนนานาชาติสังคมโรงเรียนนานาชาติในเมืองไทยแวดล้อมไปด้วยเด็กที่มีฐานะเมื่อวัดจากค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเมื่อเทียบกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ตัวบ่งบอกสถานะของผู้ปกครองรองอีกอย่างคือการส่งลูกไปเรียนพิเศษโดยผู้ปกครองมองว่ามีความจำเป็นมากสำหรับระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำมาสู่ข้อมูลเปิดท็อป 10 อันดับมหาวิทยาลัยไทย 2022 และ 10 อันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลกปี 2022 เด็กที่จะสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเหล่านี้ได้ไม่จำเป็นจะต้องมีความเก่งอย่างเดียวแต่เพิ่มมากับค่าใช้จ่ายในรั้วมหาวิทยาลัยที่หนักหนาสาหัสสำหรับผู้ปกครองที่ส่งเสียลูกเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความไม่เท่าเทียม

ทางการศึกษาในประเทศไทยมีอยู่จริงอันเกิดจากปัญหาความยากจน ความยากจนเกิดจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการศึกษาหรือเปล่านี้ก็เป็นคำถามที่ชวนหาคำตอบไม่น้อย

ความเป็นชายขอบทางการศึกษา

การสร้างอัตลักษณ์ของชายขอบที่ว่าคนชายขอบต้องการมีจุดยืนของตนเองและมีภาพของตนเองที่แตกต่างออกไป รวมทั้งให้ความหมายแก่รูปแบบการมีชีวิตในมุมที่ต่างออกไปด้วย และในกระบวนการเหล่านี้สำนึกความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ชายขอบของเขาจึงก่อตัวขึ้น ข้อพิจารณาเรื่อง ความเป็นชายขอบกับการศึกษาวัฒนธรรม การทำความเข้าใจวัฒนธรรมของกลุ่มคนบางประเภทซึ่งขาดอำนาจ ถูกมองข้าม ถูกมองว่าแปลกแยกจากคนส่วนใหญ่แตกแยกจากบรรทัดฐานกฎระเบียบและศีลธรรมคนกลุ่มดังกล่าวนี้อาจถูกเรียกหรือนิยามแตกต่างกันไปเช่นเรียกว่าพวกนอกกรีต นอกคอก นอกระเบียบ พวกผิดปกติ พวกไร้การศึกษา พวกชั้นต่ำพวกไม่มีหัวนอนปลายเท้า พวกที่สังคมรังเกียจ พวกด้อยโอกาส พวกมีปัญหา พวกจิตวิปริต และอื่น ๆ อีกหลายอย่างสำหรับกรณี “ความแปลกแยก” ในที่นี้เราได้้นำแนวคิดเรื่อง “ความเป็นชายขอบ” (Marginality) มาตรวจสอบเพื่อค้นหาว่ามีที่มาที่ไปอย่างไรนับตั้งแต่มีแนวคิดนี้เกิดขึ้น มนุษย์ที่ถูกอธิบายว่าเป็นพวกชายขอบได้กลายเป็นคนที่ถูกมองว่าแปลกประหลาดและอาจเป็นคนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดนับตั้งแต่ที่มีแนวคิดทฤษฎี บังชี้ว่า “ความแตกแยก” นั้น “มีจริง” ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเชื่อว่าการใช้ประสบการณ์ตรงทางโลกจะทำให้ค้นพบความจริงซึ่งในธรรมชาติจะมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สามารถเข้าใจได้ สังคมที่ดำรงอยู่กับระเบียบกฎเกณฑ์กับสังคมที่ดำรงอยู่ท่ามกลางความแตกต่างนำมาสู่ข้อถกเถียงเรื่อง “พัฒนาการ” ของสังคมที่มีไม่เท่ากัน เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบว่ามนุษย์อยู่ในลำดับขั้นที่ไม่เท่ากันบางกลุ่มถูกเรียกว่าคนล้าหลัง หรือ Primitive บางกลุ่มถูกจัดให้อยู่ในพวกเจริญก้าวหน้า หรือ Civilized การแบ่งแยกดังกล่าว คือ การทำให้มนุษย์เชื่อว่าเราแต่ละคนเกิดมาต่างกัน

แนวคิดหรือสร้างของ แดริดา ชี้ให้เห็นว่าตรรกะเหตุผลที่แยกอะไรดี อะไรเลว อะไรเป็นสีขาว และสีดำ ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำระหว่างของสองสิ่ง เพราะจะมีสิ่งหนึ่งที่ถูกต้องอยู่เหนือกว่าหรือดีกว่าสิ่งหนึ่งเสมอสองสิ่งนี้กลายเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกัน และเข้ากันไม่ได้ แดริดา ได้ทำลายความคิดดังกล่าว เขายังชี้ให้เห็นว่าปรัชญาตะวันตกได้สร้างอภิสิทธิ์ให้กับผู้สร้างความรู้ ในฐานะเป็นผู้สร้างความจริงที่ตายตัว และความจริงเหล่านั้นก็เป็นเพียงภาษาเขียนที่แปลความหมายจากภาษาพูด ซึ่งมีได้มีความมั่นคงสมบูรณ์แต่อย่างใดหากแต่ผันแปรไปตามการตีความครั้งแล้วครั้งเล่า

ฟาเบียน กล่าวว่าความเป็นอื่นหรือคนอื่นนั้นไม่ได้มีอยู่ในตัวของมันเองเพื่อรอการค้นพบ หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาและทำให้เชื่อว่ามันอยู่ที่นั่น นักมานุษยวิทยาควรทำความเข้าใจกับสิ่งนี้เพื่อที่จะทำให้เรารู้ว่า “ความเป็นอื่น” ที่เราสร้างขึ้นมานั้น คือ เรื่องราวที่เราปั้นแต่งขึ้น ฉะนั้นการอธิบาย “ความเป็นอื่น” ก็คือ การชี้ให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันในชีวิตมนุษย์

อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้ฉายให้เราได้เห็นกระบวนการเป็นชายขอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้นความเป็นชายขอบนั้นสามารถเกิดได้ 2 ทิศทางที่ตรงกันข้ามดังกล่าวคือ

ทิศทางแรก ความเป็นชายขอบเกิดขึ้นจากการถูกกีดกัน ถูกลดอำนาจ หรือถูกเบียดขับ เช่น กรณีผู้ติดเชื้อ HIV ความเป็นชายขอบเกิดจากผู้ติดเชื้อถูกแยกออกจากสังคม ถูกทำให้แตกแยกจากสังคม ถูกผลักให้กลายเป็นคนชายขอบในลักษณะที่เรียกว่าคนในสังคมไม่ยอมรับ แต่พวกเขาก็ยังพยายามแยกตัวตนออกจากสังคมเพื่อให้เห็นตัวตนของเขาเองด้วย

ทิศทางที่ 2 ความเป็นชายขอบเกิดขึ้นจากการถูกดึงเข้าร่วมกระบวนการจนกลับกลายเป็นชายขอบในทิศทางตรงกันข้ามกับทิศทางแรก เช่น กรณีชาวลื้อที่บ้านผานมถูกดึงให้เข้าร่วมกระบวนการการพัฒนา

ของประเทศลาวโดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่กลับกลายเป็นการดึงให้คนหรือถูกแปลกแยกถูกดึงให้เป็นชายขอบทำนองเดียวกันในกรณีของการบริโภคสินค้าเงินผ่อนก็เกิดขึ้นก็เกิดการเป็นชายขอบในทิศทางนี้เช่นเดียวกัน นั่นก็คือยิ่งเข้าไปมีส่วนร่วมยิ่งกลายเป็นชายขอบอย่างมากทำให้เห็นภาพการถูกทำให้เป็นชายขอบชัดขึ้น ดังนั้นจึงทำให้เราได้เห็นว่าความเป็นชายขอบที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายเป็นอย่างไรดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนชายขอบในทางเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานหรือคนต่างด้าวที่อพยพหรือหลบหนีเข้าเมืองมาเป็นแรงงานระดับล่างในกระบวนการผลิต เช่น แม่บ้าน สาวใช้ ลูกเรือประมง กรรมกรในโรงงาน เพื่อความอยู่รอดในชีวิตของตนและครอบครัว โดยไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาทางเศรษฐกิจหรืออาจเข้าไม่ถึงทรัพยากรได้ คนชายขอบหรือแรงงานเหล่านี้จึงกลายเป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกใช้ให้ทำงานหนักและได้รับค่าแรงราคาถูก เด็กที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แสดงถึงการกำหนดลักษณะของคนชายขอบของผู้ที่ส่งนักเรียนเข้ามาได้แก่ ตัวแทนรัฐ องค์กรเอกชน หน่วยงานความมั่นคง และสมาชิกรัฐ นักเรียนที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จะถูกกำหนดกำกับด้วยระเบียบวินัย อาทิ การกำหนดวินัยสัมพันธ์กับพื้นที่ การควบคุมกิจกรรมประจำวันตามตารางเวลา และการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ร่วมแบบใหม่ของโรงเรียนพบว่ามีเนื้อหาหลักหันต่อวิถีชีวิตวัฒนธรรมในชุมชนของนักเรียนซึ่งนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับชุมชนเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่นกรณี นักเรียนกะเหรี่ยง

“มนุษย์ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา” ถูกสร้างขึ้นด้วยวิธีการใดบ้างและชีวิตของพวกเขา “รัฐ” มองด้วยสายตาแบบใด ชีวิตของคนคนชายขอบในมิติของเศรษฐศาสตร์การศึกษามีได้ใช้ตัวตนที่ “หยุดนิ่ง” หากแต่เป็น “วิธี” แสวงหาอะไรบางอย่างให้กับ “ตัวตน” ที่ต่อเนื่องความหมายของ “รัฐ” หรือ “ความเป็นอื่น” จึงมีใช้ที่จะนำเอาชีวิตของคนมาคิดคำนวณเป็นตัวเลขและแบ่งชนชั้นเพื่อจัดการศึกษาได้อย่างเปิดเผยขนาดนี้

เศรษฐศาสตร์การศึกษา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการศึกษา ในด้านการลงทุนทางเศรษฐศาสตร์คือศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทุนมนุษย์ อุปสงค์และอุปทานของแรงงาน และผลผลิตโดยมีแนวความคิดว่าการศึกษามีผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิต ความสัมพันธ์นี้แสดงได้ง่ายๆ ดังนี้

$$\text{ผลผลิต} = f(\text{กิจกรรมทางการศึกษา})$$

ดังนั้น เราต้องการความเจริญทางเศรษฐกิจ คือต้องการให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเราควรลงทุนงบประมาณการศึกษาอย่างไร จัดการและวางแผนการศึกษาอย่างไร โดยใช้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

$$\text{การศึกษา} = f(\text{ปัจจัยทางเศรษฐกิจ})$$

เป็นการศึกษาให้ครบวงจรคือ ดูว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการศึกษาน้อย ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีผลต่อการศึกษาของบุคคล คือ รายได้ของครอบครัว ค่าเสียโอกาสของครัวเรือน อาชีพของบิดามารดา ขนาดของครัวเรือน และการย้ายถิ่น

รายได้ของบิดามารดา

การศึกษานั้นมีต้นทุนโดยตรง ค่าเสียโอกาสและต้นทุนทางอ้อม ผลการวิจัยหลาย ๆ เรื่องในหลาย ๆ ประเทศได้พบว่าระดับการศึกษาและอาชีพของบุคคลถูกกำหนดโดยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความต้องการศึกษาต่อลดลงไปตามลำดับตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เด็กที่มา

จากครอบครัวที่มีฐานะดีไม่ว่าเขาจะมีสติปัญญาระดับใดสูงหรือต่ำเพียงไร ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อ ในขณะที่เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมีความต้องการศึกษาต่อน้อยมาก

นอกจากนี้ระบบการศึกษาในปัจจุบันซึ่งเป็นระบบที่มีการสอบคัดเลือก ผู้มาจากครอบครัวยากจนจะประสบปัญหาามากที่สุด การศึกษาเป็นวิธีหนึ่งความจนที่คนจนจำนวนน้อยมากจะสามารถทำได้สำเร็จ เพราะคนจนคือพวกแรกที่เรียนช้าขึ้นเพราะเขาจำเป็นต้องทำงานไป ด้วยจึงไม่มีเวลาทบทวน เป็นพวกแรกที่ต้องออกจากคันเพราะภาวะทุนโภชนาการตั้งแต่เด็กขาดการบำรุงสมองและร่างกายที่ถูกต้อง และในระบบการแข่งขันผู้มีฐานะดีกว่าย่อมมีโอกาสดีกว่า ในประเทศกำลังพัฒนาที่ประชากรส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่ารายได้ประชาชาติต่อหัว สำหรับชาวนาธรรมดา การส่งลูกเรียนชั้นสูงกว่าประถมปีที่ 6 ดูเหมือนจะเป็นความฝันที่เดียวเพราะรายได้ของบิดามารดามีจำกัด และรายจ่ายอื่น ๆ มีความสำคัญมากกว่า เช่น การลงทุนในการผลิต เป็นต้น

ค่าเสียโอกาส

ก็เป็นต้นทุนโดยตรงของการศึกษาด้วย และมีบทบาทสำคัญในการศึกษาของคนในครอบครัว การลงทุนทางการศึกษาของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ผลได้และต้นทุนในการลงทุน หากครอบครัวได้รายได้จากบุตรที่ไม่ได้มีศึกษาในขณะนี้ และรายได้ส่วนเพิ่มนั้นให้ความพอใจในระดับสูง ครอบครัว (Marginal Income Gives Higher Marginal Utility) ก็คงจะส่งลูกไปทำงานมากกว่าจะให้เรียนหนังสือต่อ เพราะในเวลาปัจจุบันต้องการรายได้มากกว่าจะสามารถรอคอยรายได้ในอนาคตหลังจากจบการศึกษา นอกจากนี้แรงงานในครัวเรือนยังคงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมเกษตรกรรม โดยเฉพาะในเขตยากจน ถ้าครัวเรือนส่งลูกไปเรียนและต้องจ้างคนอื่นมาทำงานแทน ค่าใช้จ่ายในการจ้างอาจจะสูงมากหมายถึงค่าเสียโอกาสสูงไปด้วย ปัจจัยทั้งสองประการคือรายได้ของบิดามารดาและค่าเสียโอกาสก็คือต้นทุนในการคำนวณต้นทุนและผลได้ส่วนบุคคลนั่นเอง

อาชีพของบิดามารดา

ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็ก จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเกษตรกรส่งลูกให้รับการศึกษาที่น้อยที่สุดในระดับการศึกษา

นอกจากนี้แล้วการศึกษายังพบว่าครัวเรือนที่มารดามีการศึกษาสูงบุตรจะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงไปด้วย ทั้งนี้อาชีพของบิดามารดาอาจจะมีผลต่อความคาดหวังถึงผลได้คือ รายได้ในอนาคตที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นก็ได้ เมื่อความคาดหวังผลสูงโอกาสจะลงทุนในการศึกษาจึงสูงด้วย

ขนาดของครอบครัว

มีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน คือ ต้นทุนในการให้บุตรทุกคนเรียนหนังสือจะต่ำกว่าในครอบครัวขนาดเล็ก ดังนั้นในครอบครัวขนาดใหญ่ที่ทรัพยากรจำเป็นต้องจัดสรรให้คนทุกคนในครัวเรือนแต่ละคนจึงอาจได้รับการศึกษาไม่มากนัก ยกเว้นในกรณีที่มีการจัดสรรไม่เท่าเทียมกัน บางคนอาจจะได้รับการศึกษาสูงโดยพี่ ๆ น้อง ๆ ไม่ได้รับการศึกษา ขนาดของครอบครัวมีผลต่อการศึกษาของผู้หญิงคือดูแลครอบครัวทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียน

การย้ายถิ่น

ปัญหาสืบเนื่องจากความยากจนอีกประการหนึ่งคือการย้ายถิ่นเพื่อหารายได้ ซึ่งมีผลทำให้บุตรอาจจะตกสำรวจทำให้ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียน หรือการย้ายถิ่นบ่อย ๆ ทำให้ต้นทุนในการศึกษาสูงกว่าธรรมดา ทำให้การลงทุนในการศึกษาส่วนบุคคลไม่ค่อยดึงดูดใจเท่าที่ควรซึ่งผลกระทบจากปัจจัยเศรษฐกิจเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการรับการศึกษา ซึ่งมีผลต่อช่องว่างของความเป็นอยู่ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประเทศ การศึกษานั้นจะพิจารณาในด้านการลงทุนอย่างเดียวไม่เพียงพอ คงจะได้พิจารณาสืบต่อไป

ถึงการกระจายรายได้และความเท่าเทียมของโอกาสการได้รับการศึกษา การพัฒนาประเทศที่แท้จริงที่ทุกคนในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดี มีโอกาส มีสวัสดิการ และมีทางเลือก

เศรษฐศาสตร์ไม่ได้พิจารณาแต่การจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในลักษณะกำไรสูงสุด หรือผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุดเท่านั้น เศรษฐศาสตร์ต้องคำนึงถึงสวัสดิการ (Welfare) ของคนทุกคนในระบบเศรษฐกิจด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาและการวางแผนการศึกษาจะต้องคำนึงถึงประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความพิเศษ และมีผลกระทบต่อประเทศอย่างกว้างขวาง เช่น ความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา การศึกษาและการกระจายรายได้ อย่าลืมนึกถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจประกอบด้วย การบริโภค การผลิต การแลกเปลี่ยน การกระจายรายได้ ดังนั้นการศึกษาจึงควรจะได้พิจารณาในเรื่องการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมด้วย

เศรษฐศาสตร์การศึกษา (Economics of Education) การศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าคนมีการศึกษาจะมีโอกาสสร้างรายได้ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องทำอย่างเป็นระบบ ภายใต้งบประมาณที่ได้รับอย่างจำกัด แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยในมุมมองเศรษฐศาสตร์การศึกษา จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ตามกระบวนการที่ศนุใหม่ทางการศึกษา เริ่มตั้งแต่มีการกำหนดเป้าหมายการศึกษา กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาที่เน้นการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาวิชาชีพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนไทย ตลอดจนมีการประเมินผลและปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความเจริญ อย่างยั่งยืน เศรษฐศาสตร์การศึกษา คือ การศึกษาผลตอบแทนทางธุรกิจการศึกษาปัจจัยในอดีตที่ส่งผลต่อเนื่องบางประเด็นมาถึงปัจจุบัน พร้อมการวิเคราะห์ประยุกต์หลักทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษาที่ผ่านมา ผสมกับแนวทางการพัฒนาธุรกิจการศึกษาให้คงอยู่ โดยมีองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารธุรกิจการศึกษา ส่วนสำคัญของการบริหาร ในอดีตและปัจจุบัน ปัจจัยของการเพิ่มเงินระดมทรัพยากรเพื่อธุรกิจการศึกษา ดำรงอยู่รอดและก้าวทันต่อโลกของการเปลี่ยนแปลง สิ่งเสริมแรงจูงใจและความต้องการของผู้เรียนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสอดคล้องกับนโยบายของทางภาครัฐ

โอกาสทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีการกระจุกตัวของประชากรและโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของภาครัฐภายใต้นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ค่อนข้างมีการกระจายอย่างทั่วถึง ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำในค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนยังคงมีอยู่ เนื่องจากปัจจัยในด้านรายได้ยังคงมีบทบาทในการกำหนดโอกาสในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

ความเชื่อมโยงของภาคเศรษฐกิจจริงและภาคการเงิน ในระบบเศรษฐกิจนั้นแบ่งข้างออกเป็น 2 ส่วนคือ 1 ภาคเศรษฐกิจจริง 2 ภาคการเงิน หากเปรียบเทียบภาคเศรษฐกิจจริงก็เหมือนกับร่างกายของคนเราและภาคการเงินเปรียบเสมือนระบบเลือดที่ไหลเวียนหล่อเลี้ยงร่างกายถ้าการไหลเวียนของเลือดไม่ดีเกิดติดขัดร่างกายของคนเราก็จะแย่ตามไปด้วยเช่นกันหากภาคการเงินมีปัญหา ก็จะมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเศรษฐกิจจริงด้วย การบริโภคของภาคครัวเรือนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยอาทิระดับรายได้ การคาดการณ์รายได้ราคาและปริมาณสินค้าในอนาคตการเข้าถึงสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยและสนิยมผู้บริโภคเป็นต้น

ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจผ่านการบริโภคและการลงทุนแต่ระบบเศรษฐกิจก็ยังอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีรัฐบาลจึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบาย รัฐบาลเพื่อจัดการศึกษาเมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายการศึกษาระดับโรงเรียนเราจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะเป็นโรงเรียนรัฐบาลในระดับการศึกษา

เดียวกันแต่รายจ่ายต่อนักเรียน 1 คนก็แตกต่างกันจึงต้องไม่ต้องสงสัยเลยว่าคุณภาพของโรงเรียนจะไม่แตกต่างกัน โรงเรียนที่มีคุณภาพมักจะอาศัยการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าโรงเรียน ผลก็คือโรงเรียนที่มีคุณภาพดีเต็มไปด้วยนักเรียนที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง และครอบครัวชนชั้นสูง แต่เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนยากที่จะเข้าโรงเรียนที่มีคุณภาพได้เช่นนี้ทั้งนี้ก็เพราะว่า สติปัญญาและความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนจะทัดเทียมกันแต่เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนนั้นอาศัยอยู่ในสภาวะแวดล้อมทางการศึกษาที่เร็วกว่าการใช้เวลาเพื่อการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ที่เป็นไปได้น้อยกว่า ทั้งความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตโดยทั่วไปแล้วก็จะต่ำกว่าด้วยทำให้ขาดแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลเท่าที่เป็นอยู่ยังผลให้ความไม่เป็นธรรมในโอกาสแห่งการศึกษามีมากขึ้นและเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การกระจายรายได้ประชาชาติเป็นไปอย่างไม่เป็นธรรมอีกทอดหนึ่ง

ข้อเสนอแนะทางนโยบาย 1. รัฐบาลควรที่จะจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษามากขึ้นโดยการลดรายจ่ายซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศพร้อมกันนี้จะต้องลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยในภาครัฐเพื่อให้การใช้จ่ายของรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2. รัฐบาลต้องพยายามรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและดำเนินการวางแผนครอบครัวอย่างจริงจังมากขึ้นเพื่อที่จะให้อำนาจประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเพื่อให้ช่องทางในการปรับปรุงคุณภาพการบริการการศึกษามากขึ้น

ซึ่งเศรษฐศาสตร์การศึกษาเป็นระบบหนึ่งในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอันเกิดจากโครงสร้างที่ลำเอียงและซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี

วิเคราะห์

จากการวิเคราะห์คณะผู้เขียนจึงได้ฉายภาพให้เห็นถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่สนับสนุนการศึกษาสามเณรที่มีความยากจนและมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ มีทั้งหมด 408 แห่ง และนักเรียนสามเณรรวม 34,634 รูป โรงเรียนนี้เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์และพัฒนาชุมชนในประเทศไทย โดยที่โรงเรียนนี้มุ่งเน้นการศึกษาสงเคราะห์และการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความยากจนให้มีโอกาสทางการศึกษา เช่นเดียวกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์รวมทั้ง 52 โรงเรียน ใน 43 จังหวัด แบ่งเป็น 38 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 10 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และ 4 โรงเรียนอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการศึกษาสงเคราะห์ นับรวมนักเรียนจริงจำแนกตามประเภทเด็กด้อยโอกาส จำนวน 32,841 คน ซึ่งรวมถึงเด็กที่มีความยากจนและมีปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ควรได้รับการสนับสนุนในการศึกษาและพัฒนา จากประเด็นดังกล่าวเพื่อสะท้อนแผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ที่เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ดราม่าในโลกออนไลน์ที่เป็นประเด็นจากเด็กและการศึกษา บทวิเคราะห์วิกฤตการณ์การศึกษาไทยภายใต้ทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา การเมืองและงบประมาณ เช่น ร่างรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 การลงทุนกับการศึกษาที่เผยให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และภาพลวงทางการคลัง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้าลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานการศึกษา จากคำพูดของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่กล่าวว่า “ทำอย่างไรให้คนทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน วันนี้เราต้องแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ได้เสียก่อน คนจนรายได้น้อยขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในชั้นมัธยมปลายและอุดมศึกษา ควรจัดการศึกษาให้ทั่วถึงให้สามารถเข้าถึง

การศึกษาได้ ตลอดจนคุณภาพการศึกษาของไทยยังคงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้มีความทันสมัยและทันต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งต้องเร่งให้ได้ก่อน เรื่องอื่น ๆ ต้องนำไปแก้กันอีกทีในระยะยาวทำให้เกิดความทั่วถึง เท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ”

เมื่อมีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางและการบ่งชี้ทางออกของปัญหาแต่ก็ยังมีปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นแสดงว่าการดำเนินการนโยบายการศึกษาของรัฐบาลล้มเหลว เช่นกรณีดราม่าหนุ่มช่วยเด็ก 13 ตัดปาล์ม บ้านจนไร้เงินเรียน ท้อเจอซูใช้แรงงานเด็ก สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=UK5H68VeB0c> เด็กชาย 13 ปี ตัดปาล์มหารายได้ เจ้าหน้าที่ชี้ผิดกฎหมาย. เบื้องหลังข่าว กับ กาย สวิตต์ <https://www.youtube.com/watch?v=4heOO2Tz63o> เกิดเรื่องดราม่าขึ้น เมื่อเด็กชายวัย 13 ปี ทำงานตัดปาล์มหารายได้มาจนเจ็ครอบครัวย เพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่และน้องสาว หลังจากที่แม่แยกทางกับพ่อไป แต่ถูกเจ้าหน้าที่มองว่าเป็นการใช้แรงงานเด็ก เรียกผู้ว่าจ้างไปดำเนินคดีฝากถึงหน่วยงานให้เข้ามาดูแลอย่างจริงจัง การโพสต์คลิปน้องเรย์ ลง TikTok แล้วโดนเจ้าหน้าที่แจ้งว่าใช้แรงงานเด็ก ด้าน “น้องเรย์” เล่าว่า ก่อนหน้านี้ก็ตัดปาล์มมา 2-3 ปีแล้ว มีความชำนาญ 80 % เลยทีเดียวที่บ้านอยู่กัน 3 คน มีพ่อ ตนเอง และน้องสาว พ่อทำงานก่อสร้าง ตนเองเรียนอยู่ ป.4 น้องสาวเรียน ป.2 แต่ตอนนี้ตนไม่ได้เรียนแล้ว เพราะไม่มีเงิน เวลาออกไปตัดปาล์มรู้สึกชอบ สนุก ไม่เหนื่อย ไม่ได้เป็นงานหนัก ได้เงินมาก็เอาเงินไปซื้อกับข้าวให้ครอบครัวได้กินกัน และเอาไปให้พ่อไว้ใช้จ่ายด้วย ในอนาคตถ้าหากมีคนมาช่วยเหลือให้ได้เข้าเรียน ตนเองก็อยากเรียนต่อ ส่วนกรณีที่ทางเจ้าหน้าที่แรงงานมาแจ้งกับ พี่เจม เรื่องใช้แรงงานเด็กนั้น ตนเองจะไม่หยุดทำงาน เพราะได้ทำงานที่ชอบ และถ้าหยุดไป ก็จะไม่มีความมาเลี้ยงครอบครัว” ฉะนั้นไม่ใช่เป็นการเอาเปรียบแรงงาน กลับเป็นการช่วยเหลือให้ได้มีรายได้ไปเลี้ยงครอบครัวน้องเรย์เป็นเด็กที่มีความกตัญญูได้เงินมาเท่าไรก็เอาไปให้พ่อหมดถ้าไม่ปล่อยให้เขาทำงานทำ อนาคตเขาก็อาจจะไปลักเล็กขโมยน้อย หรือติดยาเสพติดก็ได้ เพื่อให้ภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงใช้แว่นในสายธารเศรษฐศาสตร์การเมืองของมาร์กซ์ในการมองดังนี้

เดนพงษ์ แสนคำ, อัครยา สังขจันท์ ได้ทำการศึกษา บทวิเคราะห์วิกฤตการณ์การศึกษาไทยภายใต้ทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์ พบว่า วิกฤตการณ์ทางการศึกษาไทยสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมตามที่มาร์กซ์เสนอไว้ ผลตามมาคือความสัมพันธ์ระหว่างวิกฤตการณ์การศึกษาและการเมืองในไทย โดยระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับโครงสร้างเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการศึกษาเชื่อมโยงกับการครอบครองและอำนาจของชนชั้นผู้ปกครอง ระบบนี้ส่งผลให้พลเมืองขาดความสามารถในการเรียนรู้และมีปัญหาในการศึกษา มีความเชื่อที่การพัฒนาความเท่าเทียมทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและระบบการศึกษา

กฎหมายที่เอื้อจูงจูงก็ทำให้การบริหารจัดการศึกษาเกิดติดขัดได้ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น 1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2560 2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 3. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 4. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 5. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 6. พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 7. พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เป็นต้น

เมื่อมองมายังระดับอุดมศึกษาก็พบว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติ

การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 และระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยอีกจำนวนมาก ที่กล่าวมาข้างต้นอุดมศึกษาก็สอดคล้องกันไม่แพ้การศึกษาระดับอื่น ๆ อีกด้วย เป็นต้น

การออกกฎหมายก็เกี่ยวกับพันกับการเมือง และการทำให้เป็นการเมือง นโยบายก็เช่นเดียวกัน อาจหมายรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับโลก สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดได้งานของ Ungsuchaval, T. นั้นได้ทำการศึกษา How Can We Study Depoliticisation (and Politicisation) ? A Theoretical Review on Contemporary Conceptual Framework. พบว่าทุกวันนี้ กลุ่มคน เช่น นักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ และ ‘ผู้เชี่ยวชาญ’ ในด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ออกแบบนโยบายรวมถึงนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยนโยบายเหล่านี้ เป็นนโยบายที่มีลักษณะของความเป็นการเมืองน้อยและที่มาไม่เชื่อมโยงกับประชาชน วิธีการของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายเช่นนี้มองได้ว่าเป็นความพยายามในการผลักความรับผิดชอบออกจากรัฐไปสู่กลุ่มองค์กรที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ที่จะสร้างนโยบายที่ปราศจากการเมืองและความขัดแย้งซึ่งกลยุทธ์เช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของ ‘การลดทอนความเป็นการเมือง’ เราไม่อาจศึกษาการลดทอนความเป็นการเมืองโดยละเลยการพิจารณาการทำให้เป็นการเมืองไปได้ เนื่องจากทั้งสองแนวคิดนี้มีลักษณะในเชิงวิภาษวิธีอันสัมพันธ์กัน

หลังจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชอบรายละเอียดงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 จำนวน 3,185,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณก่อน 85,000 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 2.74% โดยหนึ่งกระทรวงที่รับงบประมาณไปมากที่สุด คือ "กระทรวงศึกษาธิการ" คิดเป็นวงเงิน 325,900 ล้านบาท สำหรับการจัดสรรงบประมาณลงไปให้กระทรวงการศึกษาธิการในครั้งนี้ แม้จะมีสัดส่วนที่ลดลงถึง 4,526 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีงบประมาณก่อน แต่ก็ถือเป็นวงเงินที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับงบประมาณของกระทรวงอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี

จากข้อมูลของกรุงเทพมหานครประจำปี 2566 ลำดับที่ 1. กระทรวงมหาดไทย จำนวน 269,145,884,900 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 9,552,006,400 บาท ลำดับที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 121,186,778,200 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 3,259,138,700 บาท ส่วนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 45,632,771,500 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 จำนวน 513,451,200 บาท อยู่ลำดับที่ 7 เป็นต้น

ประเทศไทยลงทุนกับการศึกษากว่า 8 แสนล้านบาทต่อปี แต่การศึกษาไทยยัง ‘ใช้เงินไม่ตรงจุด’ ประเมินจากผลคะแนนสอบด้านต่าง ๆ รวมไปถึงตัวชี้วัดด้าน ‘ความเหลื่อมล้ำ’ ที่เป็นกีดกั้นให้ระบบการศึกษา ย่ำอยู่กับที่ จาก 2 ปัญหาสำคัญคืองบอุดหนุนรายหัว และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้วยงบที่ต่ำ ปัญหาเงินอุดหนุนรายหัว แม้บทบาทด้านการศึกษาคือเป็นของ “กระทรวงศึกษาธิการ” แต่กระทรวงฯ ก็ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลการใช้จ่ายอย่างละเอียดว่าเม็ดเงินทั้งหมดไปอยู่ที่ไหน กิจกรรมใด โรงเรียนใดหรือไปตกหล่นระหว่างทาง ณ จุดใด

“ปัญหาไม่ได้อยู่ที่งบประมาณที่ไม่เพียงพอ แต่อยู่ที่ไม่สามารถใช้งบประมาณได้มีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ต่อผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และยังมี ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งในมิติของโอกาสและคุณภาพ”

เช่น จัดสรรงบเหลื่อมล้ำ พัฒนาครูเพียง 0.44% หรือ 3.5 พันล้าน แต่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐลงทุนในระดับประถมศึกษาถึง 31% คิดเป็น 193,511 ล้านบาท ทว่าลงทุนกับอาชีวศึกษาเพียง 4.3% คิดเป็น 26,571 ล้านบาท การจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงจุดยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แม้ว่างบประมาณที่รัฐจัดสรรให้จะอยู่ในระดับสูง แต่ด้วยการจัดสรรแบบ ‘เหมารวม’ มอง

เด็กนักเรียน-นักศึกษาเป็นรูปแบบเดียวกันส่งผลให้วิธีการจัดสรรเน้นไปที่การอุดหนุนรายหัว ซึ่งไม่ตอบโจทย์บริบทการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

และ อัญชิรญา จันทรพิภู ได้ทำการศึกษา ภาพลวงทางการคลัง : บทวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายประชานิยม พบว่า โดยนโยบายประชานิยมในขณะนั้น มีเป้าหมายเพื่อกระจายรายได้และสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่เน้นไปยังการให้ประโยชน์แก่ประชาชนกลุ่มรากหญ้า แต่ทั้งนี้ การดำเนินนโยบายประชานิยมที่ผ่านมาในแต่ละรัฐบาล ได้สร้างผลกระทบหลายมิติ สิ่งหนึ่งคือ การสร้างภาพลวงทางการคลัง สำหรับประเทศไทย ภาพลวงทางการคลังเกิดขึ้นในลักษณะที่ประชาชนมีความเข้าใจในสถานะทางการคลังที่คลาดเคลื่อน,

อันเนื่องมาจากการขาดความเชื่อมโยงในระบบการจัดเก็บรายได้และการจัดบริการสาธารณะจากรัฐที่ไม่สอดคล้องกัน การขาดความรับผิดชอบทางการคลังของรัฐบาลในการสร้างเสถียรภาพทางการคลัง โดยอาจพิจารณาได้จากการตั้งงบประมาณขาดดุลอย่างต่อเนื่องและอัตราหนี้สาธารณะที่ผันผวน และรวมถึงการมีทัศนคติกินฟรีของประชาชน ที่มุ่งคอยแต่รอรับประโยชน์จากกิจการของรัฐ

สรุป

เมื่อมองจากจุดเล็ก ๆ อย่างรายได้ของบิดามารดา ค่าเสียโอกาส อาชีพของบิดามารดา ขนาดของครัวครัว การย้ายถิ่นบ่อย ๆ ปัจจัยทางเศรษฐกิจเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการศึกษา ฉะนั้นจึงเผยให้เห็นถึงเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่ถูกกำหนดโดยรัฐที่กระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรมจึงส่งผลให้เกิดปัญหาคนที่ได้รับผลมากที่สุด คือ เด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ คนกลุ่มนี้หลุดรอบจากการศึกษา อันเกิดจากเศรษฐกิจและสังคม เพราะการศึกษาไทยถูกปกคลุมไปด้วยการรวมศูนย์อำนาจ ระบบอำนาจนิยม ความเป็นผู้ใหญ่ผู้น้อย เมื่อมองมายังกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่มากมายที่ซุกซ่อนอยู่ในโครงสร้างการศึกษาไทยสิ่งเหล่านี้เป็นตัวจุดรั้งการศึกษาไทยอย่างแท้จริง ฉะนั้นแล้วเราต้องตั้งคำถามต่อนโยบายรัฐที่กดทับความเหลื่อมล้ำหรือโครงสร้างที่เพิ่มเติมความเหลื่อมล้ำนโยบายรัฐต่างหากที่เป็นตัวช่วยสร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). ผ่าร่างงบฯ ปี 66 วงเงิน 3.18 ล้านล้าน หน่วยงานไหนได้มากที่สุด เช็กที่นี่!. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1002580>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ). (2564). ยากจน ลำบาก หลุดจากระบบการศึกษา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.eef.or.th/infographic-06-09-21/>
- งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ประเภทโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.specialset.bopp.go.th/set_index/index.php
- ไฉ่เต๋ย จาง นงเยาว เนาวรัตน์ เจ็ววัน หลู่. (2565). การพัฒนาความเท่าเทียมทางการศึกษาในประเทศจีน. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 32(1), 148-161.
- ชาคริต แก้วทันคำ. (2561). ภาพสะท้อนความเป็นอื่นของคนชายขอบในรวมเรื่องสั้น “บังไพรแห่งซบจำปา และเรื่องอื่น ๆ”. *วิจิตรวรรณสาร*, 2(1), 111-128.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2565). ผ่างบประมาณ "กระทรวงศึกษาธิการ" ใช้อะไรในปี 2566 ถึงได้สูงสุด 3.25 แสนล้าน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/insights/517964>

- เดนพงษ์ แสนคำ และอัครยา สังขจันทร์. (2565). บทวิเคราะห์วิกฤตการณ์การศึกษาไทยภายใต้ทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ์. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 12(2), 305-321.
- ทรงธรรม ปิ่นโต, จริญญา เปรมศิลป์ และคณะ. (2555). เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่. กรุงเทพมหานคร ธนาการแห่งประเทศไทย, 75-79.
- ไทยโพสต์. (2561). ผู้ปกครองส่วนใหญ่เน้น 'ชื่อเสียงโรงเรียน' ส่งลูกสอบเข้าเรียน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.thaipost.net/main/detail/6427>
- บริษัท ออลเทนมาร์เก็ต จำกัด (2020). รีวิว 10 โรงเรียนนานาชาติ อินเตอร์ ที่ดีที่สุด ในไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://tthop10.com>
- ประชาไท. (2018). โพลระบุพ่อแม่ยุคใหม่ 66.8% เชื่อส่งลูกเรียนพิเศษมีความจำเป็นมาก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2018/05/76863>
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, บรรณาธิการ. (2545). ชีวิตชายขอบ: ตัวตนกับความหมาย: การศึกษา เกย์ หญิงรักรักหญิง คนชรา คนเก็บขยะ วัยรุ่น เด็กข้างถนน. กรุงเทพมหานคร ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 14-33.
- พิภทรอนันต์ เทพพิทักษ์, ชญาพิมพ์ อุสาโห, นิพัชชา โรจน์รัตนวาณิช และอภิรดี จรียารังสีโรจน์. (2565). เศรษฐศาสตร์การศึกษา: บทเรียนในอดีตที่ผู้บริหารธุรกิจการศึกษา ควรตระหนักสู่การก้าวเป็นธุรกิจการศึกษาที่มั่นคง. *วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์สวนสุนันทา*, 6(2), 1-13.
- ภาวิณี คงฤทธิ์. (2021). ทำความรู้จัก 'โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ' โอกาสทางการศึกษาได้รวม ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.the101.world/phra-pariyatti-dhamma-general-education-schools/>
- รักจิต สุทธิพงษ์. (2559). เศรษฐศาสตร์การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 4(2), 2-15.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. (2519). เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา. สมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ตีพิมพ์เนื่องในโอกาสที่ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีอายุครบ 60 ปี 157-158.
- รัชต์ แสงมเหมัตต์. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 33-66.
- วิมลสิริ ชาญสมา, เกียรติศักดิ์ เอมอยู่, นรวัฒน์ ขวนขวย, ธนกฤต ตั้งประดิษฐกุล และธันสา โรจนตระกูล. (2565). มุมมองปัญหา ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและสิทธิมนุษยชน. *วารสารการบริหารนิติบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(8), 365-374
- วีรวัฒน์ อัจจุตมานัส. (2022). การศึกษา: มีลูกน้อย แต่จ่ายเงินมากให้อาณาตถุ์ แผนการของ 4 คุณแม่. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-60653471>
- ศุภรา มณีรัตน์. (2548). โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์: พื้นที่สร้างความเป็น "พลเมืองไทย" ในกลุ่มคนชายขอบ กรณีศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวนจังหวัดกาญจนบุรี. หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล ธรรมศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). โครงการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://km.rdpb.go.th/Project/View/8714>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 อ้างใน พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี). (2565). พุทธวิธีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 28
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษานายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา). 21 เซ็นจูรี จำกัด กรุงเทพมหานคร, 29-31.
- สุปรียา ควรเดชะคุปต์. (2529). เศรษฐศาสตร์การศึกษา (ศศ.488): เอกสารคำสอน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์. 78-83.
- สมิตรา ศรีวิบูลย์ และพรณี วิรุณานนท์. (2013). การพึ่งตนเองเพื่อต่อสู้ความยากจน. *วารสารวิจัยสังคม*, 36(1), 49-74
- อมรินทร์ เทเลวิชั่น. (2565). เปิด 10 อันดับมหาลัยไทย 2022 และมหาวิทยาลัยดีที่สุดในโลก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.amarintv.com/news/detail/131236>
- อรอนงค์ ทวีปรีดา. (2559). การกระจายและความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและบทบาทการใช้จ่ายของภาครัฐ. *หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- อัญชิรญา จันทร์ปิฎก. (2562). ภาพลวงทางการคลัง: บทวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายประชานิยม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(1), 1-17.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ). (2547). ตัวตนของคนชายขอบ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2
- AMARINTV: อมรินทร์ทีวี. (2022). ดราม่า! หนุ่มช่วยเด็ก 13 ตัดปาล์ม บ้านจนไร้เงินเรียน ท้อเจอซูเปอร์แรงงานเด็ก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=UK5H68VeB0c>
- CH7HD News. (2022). เด็กชาย 13 ปี ตัดปาล์มหารายได้ เจ้าหน้าที่ชี้ ผิดกฎหมาย เบื้องหลังข่าว กับ กายสวิตต์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=4heOO2Tz63o>
- ThaiPublica. (2021). งบการศึกษา 8 แสนล้าน (ตอน 1) : รายจ่ายสูง ตกหล่น-ใช้เงินไม่ตรงจุด!!! (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2021/02/national-education-accounts01/>
- Thanadon Phuthanasiri. (2564). ชุตนักเรียน: เครื่องมืออำพรางความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย. *วารสารรัฐศาสตร์สาร*, 42(3), 1-24.
- Elizabeth Hallam and Brian V.Street, 2000. "Introduction Cultural Encounters-representing "otherness" in Hallam and Street (ed.) 2000. Cultural Encounters. Routledge : London. pp. 1-2.
- Norcross, P.1996. "Derrida, Jacques" in Payne, M. (ed.) 1996, A Dictionary of Critical and Critical Theory. Blackwell, Cambridge, MA. p.141.
- Ungsuchaval, T. (2019). How Can We Study Depoliticisation (and Politicisation)? A Theoretical Review on Contemporary Conceptual Framework. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, 13(2), 135-160.